

*Проф. др Искра Акимовска Малетић*  
Факултет безбедности, Универзитет „Св. Климент Охридски“ Скопље

## **РЕФОРМА ЗАКОНОДАВСТВА О ЗАШТИТИ ЛИЧНИХ ПОДАТАКА (СТАЊЕ И ПЕРСПЕКТИВЕ У ЕВРОПИ)**

*Заштита личних података је основно право човека предвиђено у многим међународним документима који уређују људска права и њихову заштиту. У том сегменту, поред Европске конвенције за људска права и основне слободе, у оквиру Савета Европе донети су: Конвенција 108 о заштити појединаца приликом аутоматске обраде личних података; њен амандман који се односи на допунски протокол Конвенције о надзорном телу и прекограничног преноса података; препоруке, директиве, на пример оне које се односе на област телекомуникација, личне податке које поседују јавни органи, личне податке у полицијском сектору, итд.*

*У Европској унији су предвиђена стриктна правила која се односе на сакупљање, чување, коришћење и пренос личних података, која треба да обезбеде високе стандарде њихове заштите. У том погледу, донете су директиве, регулативе и одлуке, при чему се истиче Директива 95/ЕС Европског парламента и Савета, која се односи на заштиту индивидуе у односу на процесуирање личних података и њихов слободан проток.*

*Као резултат глобализације и потребе да се одговори изазовима савременог живота, пре свега употребе нове технологије, 2012. године је започет низ активности у правцу велике реформе правне регулативе Европске уније у области заштите личних података. При томе, основни циљ је јачање индивидуалних права грађана. У раду се врши анализа актуелне европске регулативе за заштиту личних података, с циљем да се одговори на питање да ли су предузете мере одговориле или могу да одговоре захтевима за што бољом заштитом индивидуалних личних података.*

**Кључне речи:** Лични подаци; Приватност; Реформа; Европска унија; Европска правна регулатива.

## 1. УВОД

Као резултат потребе за употребом личних података појединаца с циљем заштите јавне безбедности, јавног здравља, сузбијања криминалитета, итд., а, с друге стране, постојања потребе за заштитом личних података појединаца који се скупљају и чувају од стране јавних органа и приватних субјеката, све више се намеће потреба за целокупнијим и детаљнијим правним нормирањем ове области. Све је очигледнија потреба за разменом података који се чувају у јавном сектору, као и за њиховом заштитом од приватног сектора, што тражи договарање о правилима између држава, између полиције и приватног сектора, као и доношење прописа и закона којима се уређује функционисање јавног сектора. Због тога, заштита личних података, као заштита основних слобода и права појединца, законски је регулисана у већем делу европских земаља и предмет је многих директива, резолуција, препорука и смерница, донетих од стране Савета Европе, Европског парламента, Савета Европске уније и Комисије за људска права Бироа Уједињених нација у Женеви. Тако, у неким земљама, пре свега земљама Европске уније, али и изван ње (Аустралија, Нови Зеланд, Хонг Конг и Канада), донети су општи закони о заштити личних података, на основу базичних начела утврђених у Смерницама OECD-а (1980) и Европске конвенције Савета Европе (1981). Законима се предвиђују строга правила о сакупљању, обради и преносу података у јавном и приватном сектору. При томе, за спровођење закона предвиђа се посебан и независан јавни службеник (комесар, повереник, омбудсман и др.) У другим државама, доноси се закони којима се уређују поједини аспекти приватности односно области за које постоји већа потреба и интерес за заштиту. Такав пример је САД, где не постоји општи закон, него по потреби, најчешће када се примете злоупотребе, доноси се посебан закон или се допуњује постојећи, којим се регулише посебна област.<sup>1</sup>

Заштита личних података, као заштита основних слобода и права појединца, законски је регулисана у већем делу европских земаља и предмет је међународне регулативе. Истиче се одређена конфузија у односу на природу, циљеве и делокруг заштите личних података. Као што је случај у свим главним међународним инструментима за заштиту личних података (Смернице Уједињених нација и OECD-а, Конвенција Савета Европе и Директива Европске комисије за заштиту личних података), истиче се веза између заштите личних података и два „класична“ људска права – поштовање приватности или „приватног живота“ и слобода изражавања.

---

<sup>1</sup> П. Димитријевић, *Право информационе технологије, Основи компјутерског права*, Ниш 2008, 224.

Последњих неколико година трају интензивне активности у правцу велике реформе у области заштите личних података у Европској унији, што је резултат потребе да се хармонизују правила у овој области у земљама чланицама и последица савременог начина живота, пре свега коришћења интернета и социјалних мрежа.

## 2. ЗАШТИТА ЛИЧНИХ ПОДАТАКА

Поштовање приватног живота било је обезбеђено на европском нивоу доношењем, од стране Савета Европе, Конвенције за заштиту људских права и основних слобода, 1950. године. Треба истаћи да се термин „податак“ схвата као синоним термина „информација“ (или улази у последњи термин), тако што се заштита личних података односи на слободу да се тражи, прима и даје информација, што је гарантовано у чл. 10 Европске конвенције за заштиту људских права. Исто тако, и директиве Европске комисије за заштиту личних података ограничавају међународно гарантована права да се тражи, прима и даје информација, с циљем да се заштите једнако гарантована међународна права приватности и приватни живот. У суштини, заштита података није целовито обухваћена члановима 8 и 10 Европске конвенције за заштиту људских права, али је повезана ширим питањима и другим правима заштићеним Конвенцијом. Из тих разлога, заштита података се намеће као ново право *sui generis*. У том смеру, *Hondius* (који се сматра интелектуалним оцем Конвенције Европске уније за заштиту личних података, још пре 20 година, а односило се на догађаје од пре 30 година) је сматрао да се не може очекивати да се адекватна заштита личних података развија самостално од праксе која произлази из поменуте одредбе Европске конвенције за заштиту људских права.<sup>2</sup>

Чињеница да се заштита података све више посматра као право *sui generis*, повезано члановима 8 и 10 Европске конвенције за заштиту људских права, представљала је један од главних разлога због којих је обезбеђена њихова посебна заштита. Прво се размишљало о припреми Додатног протокола Европској конвенцији за заштиту података, с циљем уврштавања заштите података у каталог права у Конвенцији као новог независног права. Као резултат технолошког развоја, било је неопходно да се прошири обим и да се детаљније утврде услови. Тако су донети други правни инструменти, попут Европске конвенције за заштиту појединаца с обзиром на аутоматску обраду личних података,

---

<sup>2</sup> Foundation for Information Policy Research, UK Information Commissioner Project: Privacy & Law Enforcement, Paper No. 4, The legal framework, 2004.

која је донета 1981. године,<sup>3</sup> углавном зато што је Европска конвенција за заштиту људских права отворена само земљама чланицама Савета Европе, док посебна конвенција дозвољава и државама које нису чланице да постану страна Конвенције.<sup>4</sup>

Без обзира на то да ли ће заштита личних података бити посматрана као право које произилази из права на приватни живот у чл. 8 или као ново *sui generis* право, значајно је да је у европској правној перспективи то основно право. Поред тога, у многим земљама чланицама Европске уније сматра се да је то уставно питање (иако тачна уставна основа за заштиту података може да се разликује међу земљама чланицама).

### 3. ПРАВНИ ОКВИР ЗАШТИТЕ ЛИЧНИХ ПОДАТАКА

Кад је реч о правној регулативи о заштити личних података, треба истаћи *Конвенцију за заштиту појединаца у односу на аутоматску обраду личних података*, донету од стране Савета Европе. Државе потписнице Конвенције имају обавезу да усагласе своја национална законодавства са њеним основним начелима, при чему је остављено да приликом регулисања ове материје саме одлуче о садржају и обиму заштите личних података. Оне треба да се придржавају начела законитости и непристрасности при обради података, начела тачности података, начела информисаности и начела доступности података, уз одређене изузетке (заштита безбедности земље, јавна безбедност, монетарни интереси државе, спречавање кривичних дела, заштита права и слобода других), начела недискриминације, односно посебне заштите посебних категорија личних података, као што су подаци о расном пореклу, националној припадности, религиозним и осталим уверењима, политичким и синдикалним одређењима и сексуалном животу, лични подаци о здравственом стању, осуђиваност и др.<sup>5</sup> Суштинским се сматра чл. 8 Конвенције, који предвиђа право заинтересованог лица да сазна за постојање аутоматизоване картотеке која се односи на њега, да се упозна са подацима садржаним у њој и да буде омогућено исправљање нетачних информација, а признато је и право на подношење тужбе уколико је неко од ових права прекршено.<sup>6</sup>

<sup>3</sup> Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data, Strasbourg, 28. 1. 1981, <http://conventions.coe.int/treaty/en/Treaties/Html/108.htm>, 10. децембар 2014.

<sup>4</sup> Hondius, fn. 13, 126–127. Вид. Explanatory Memorandum to the Data Protection Convention, para. 19, сп: Foundation for Information Policy Research, UK Information Commissioner Project: Privacy & Law Enforcement, Paper No. 4, The legal framework, 2004, 7.

<sup>5</sup> П. Димитријевић, 226.

<sup>6</sup> Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of

Заштита података, као основно право у Европи, обезбеђено је чл. 8 Повеље о основним правима у Европској унији и чл. 16 (1) Уговора о функционисању Европске уније. Заједно са чл. 16(1) Уговора о функционисању Европске уније, Лисабонски уговор је створио нову правну основу за модернизован и свеобухватан приступ заштити података и слободном кретању личних података, обухватајући и полицијску и судску сарадњу у кривичним стварима. Овај приступ је очигледан у Комуникацији Европске комисије за Стокхолмски програм и Стокхолмски акциони план, потенцирајући потребу да Унија „креира свеобухватну шему заштите личних података покривајући све области које су у надлежност ЕУ“ и „да осигура да основно право за заштиту података буде постојано примењивано“.

У овом контексту треба истаћи и *Директиву за заштиту личних података* (1998), која утврђује оквир за индивидуална права. Њоме се одређује да: информативна делатност треба да буде правична; појединци о којима се сакупљају подаци треба да буду обавештени о процесуирању њихових личних података; они треба да имају могућност да одлуче на који начин ће тако сакупљени подаци буде употребљени. Утврђује се право на приступ личним подацима и обезбеђују судска заштита и накнада приликом повреде тих права.<sup>7</sup> Такође, усвојена је *Препорука*<sup>8</sup> од стране Комитета министра, која се односи на комуникацију коју земље чланице имају са трећим странама о личним подацима које имају јавни органи. Препорука садржи принципе који се примењују при аутоматској обради података који се сакупљају од стране јавних органа и који могу бити предати трећим лицима. Комисија је 2001. године донела *Одлуку 2001/497/EC*, која утврђује стандардне уговорне клаузуле с циљем обезбеђења адекватног нивоа заштите личних података пренете од Европске уније у трећим земљама. Одлуком се тражи од земље чланице да осигура да компаније или тела, који користе ове стандардне клаузуле у уговорима повезаним са преносом личних података у трећим земљама, обезбеде „одговарајући ниво заштите“ података.<sup>9</sup>

Након усвајања Конвенције из Стразбура (1981), разлике у унутрашњим законодавствима су представљале баријере приликом сло-

---

Personal Data, Strasbourg, 28. 1. 1981, чл. 8, [www.Conventions.coe.int/Treaty/en/Treatie-s/Html/108.htm](http://www.Conventions.coe.int/Treaty/en/Treatie-s/Html/108.htm), 10. децембар 2014.

<sup>7</sup> П. Димитријевић, 227.

<sup>8</sup> Recommendation No. (91) 10 of the Committee of Ministers to member states on the communication to third parties of personal data held by public bodies, Committee of Ministers, 9 September 1991.

<sup>9</sup> Commission Decision 2001/497/EC of 15 June 2001 on standard contractual clauses for the transfer of personal data to third countries under Directive 95/46/EC, *Official Journal L* 181 of 4 July 2001.

бодног протока података међу државама потписницима, због чега је Европска унија 1995. године усвојила *Директиву 95/46/ЕС у односу на слободну циркулацију и процесуирање података*. Директивом се заснива оквир који тражи да се одржи баланс између високог нивоа заштите приватности појединаца и слободан проток личних података у оквиру Европске уније. Општи циљ Директиве је утврђивање сета правила која имају широку примену и утицај. У теорији се истиче да би требало достићи хармонизацију у овој области како би лични подаци свих грађана имали једнаку заштиту у целој Унији. При томе, остављено је свакој земљи чланици да одлучи о облицима и методама примене. Истиче се да Директива има додатни политички и правни утицај у земљама изван ЕУ зато што забрањује трансфер личних података у овим земљама осим ако оне нису обезбедиле адекватну правну заштиту (чл. 25–26). Директива такође утврђује сет услова под којим лични подаци могу бити пренети у земљама које нису чланице ЕУ, али које су у Европској економској зони, генерално забрањујући пренос, осим ако трећа земља није обезбедила адекватне заштитне мере.<sup>10</sup> Иначе, домен ове директиве обухвата и податке који су аутоматизовани (компјутерске базе клијената) и податке који су садржани или треба да буду садржани у неаутоматизованим системима (традиционална досијеа). Директива се не примењује у областима јавне безбедности, одбране, државне безбедности (укључујући економску добробит државе када је повезана са безбедносним питањима) и активности државе које се односе на кривично право. Исто тако, посебно искључује домаће и *household* активности.<sup>11</sup> Затим, предвиђа да свако лице има право на правно средство у случају повреде неког права гарантованог националним правом, као и право компензације за штету коју је претрпело. Треба истаћи да се Директивом предвиђа успостављање једног или више независних јавних органа одговорних за контролу и примену одредбе донете од стране земље чланице у сагласности са Директивом.<sup>12</sup> Орган треба да има овлашћења за истраживање, преузимање активности и предавање случаја другим органима.<sup>13</sup>

На нивоу Европске уније, базична правила за заштиту личних података налазе се у неколико важних докумената, а то су, поред Директиве

---

<sup>10</sup> USA Safe harbour Principles, у: K. McCullagh, “A study of data protection: harmonisation or confusion?”, University of Manchester, Billeta, British & Irish Law Education and Technology Association, 21<sup>st</sup> Billeta Conference: *Globalization and Harmonization in Technology law*, April 2006, Malta.

<sup>11</sup> *Ibid.*

<sup>12</sup> European Parliament and Council Directive 95/46/EC of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, *Official Journal L* 281 of 23 November 1995.

<sup>13</sup> Foundation for Information Policy Research, UK Information Commissioner Project: Privacy & Law Enforcement, Paper No. 4, The legal framework, February, 2004, 15.

95/46/ЕС Европског парламента и Савета, *Регулатива (ЕС) No 45/2001 Европског парламента и Савета од 18. децембра 2000. године о заштити појединаца у вези са обрадом личних података од стране институција и органа Заједнице о слободном кретању таквих података*<sup>14</sup> и *Директива 2002/58/ЕЦ Европског парламента и Савета од 12. јула 2002. о обради личних података и заштите приватности у сектору електронских комуникација (Директива о приватности и електронским комуникацијама)*.<sup>15</sup> Директива усаглашава одредбе државе чланице које треба да обезбеде равноправан ниво заштите основних права и слобода, нарочито право на приватност, с обзиром на обраду личних података у електронском комуникациском сектору, да обезбеде слободно кретање таквих података и електронске комуникационе опреме и услуга у Заједници.

Петнаестог марта 2006. године донета је *Директива 2006/24/ЕС Европског парламента и Савета о задржавању података насталих или обрађених у вези са пружањем јавно доступних електронских комуникационих услуга или јавних комуникационих мрежа*. Допуњујући Директиву 2002/58/ЕС,<sup>16</sup> њен циљ је да усклади одредбе држава чланица којима се уређује обавеза пружаоца јавно доступних електронских комуникационих услуга или јавних комуникациских мрежа у погледу задржавања одређених података које они генеришу или обрађују, како би се осигурало да подаци буду доступни за потребе истраге, откривање и гоњење тешких кривичних дела, као што је дефинисано националним законом сваке државе чланице. *Регулатива (ЕС) No 45/2001* предвиђа да тела и органи Заједнице штите основна права и слободе физичких лица, а нарочито њихово право на приватност у односу на обраду личних података. Забрањено је да ограничавају или заустављају слободан проток личних података између себе или до прималаца који су предмет националног законодавства држава чланица које примењују Директиву 95/46/ЕС. На основу ове Регулативе оснива се независни надзорни орган, односно Европски повереник за заштиту личних података, који има надлежност да надгледа примену одредаба Регулативе у односу на све процесе обраде предузете од стране институција и тела Заједнице.

<sup>14</sup> Regulation (EC) No 45/2001 of the European Parliament and of the Council of 18 December 2000 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data by the Community institutions and bodies and on the free movement of such data.

<sup>15</sup> Directive 2002/58/EC of European parliament and of the Council of 12 July 2002 concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector (Directive on privacy and electronic communications), 31.7.2002 EN *Official Journal of the European Communities* L 201/37.

<sup>16</sup> Directive 2006/24/EC of the European parliament and of the Council of 15 March 2006 on the retention of data generated or processed in connection with the provision of publicly available electronic communications services or of public communications networks and amending Directive 2002/58/EC.

Треба поменути и *Директиву 97 66 ЕС Европског парламента и Савета од 15. децембра 1997. у односу на обраду личних података и заштите приватности у телекомуникационом сектору*,<sup>17</sup> која предвиђа усклађивање одредаба држава чланица о осигурању еквивалентног нивоа заштите основних права и слобода, посебно права на приватност, при обради личних података у сектору телекомуникација, те о осигурању слободног кретања тих података и телекомуникационе опреме и услуга у Заједници.

#### **4. РЕФОРМА ЕВРОПСКОГ ЗАКОНОДАВСТВА О ЗАШТИТИ ЛИЧНИХ ПОДАТАКА**

Повеља Европске Уније о основним правима предвиђа да свако има право на заштиту личних података у свим аспектима живота: код куће, на послу, у шопингу, при примању медицинског третмана, у полицијској станици или на интернету. Јасно је да Директива о заштити личних података из 1995. године представља прекретницу у заштити података о личности у Европској унији. Још се примењују њени принципи који обезбеђују функционисање унутрашњег тржишта и ефикасну заштиту основног права појединца на заштиту личних података.

Међутим, у последње време истиче се потреба реформисања правила која се односе на заштиту личних података. Наиме, разлике у начину на који свака земља ЕУ спроводи закон довеле су до неуједначеног нивоа заштите личних података, у зависности од тога где појединац живи или купује робу и услуге. Истиче се и потреба модернизовања правила, јер су она донесена у доба кад интернет није био толико распрострањен. Истиче се да брз технолошки развој и глобализација представљају нове изазове заштити личних података.<sup>18</sup>

Реформа у области заштите личних података односи се на ажурирање и модернизацију принципа садржаних у Директиви о заштити података из 1995. године, којима се гарантује право на заштиту личних података у будућности. При томе, они се фокусирају на: јачање права појединца; јачање унутрашњег тржишта ЕУ; обезбеђивање високог нивоа заштите података у свим областима, укључујући сарадњу полиције и кривичног правосуђа; обезбеђивање одговарајуће примене правила; и подешавање глобалних стандарда о заштити података.

<sup>17</sup> Directive 97/66/EC of the European Parliament and of the Council of 15 December 1997 concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the telecommunications sector, 30.1.98 EN *Official Journal of the European Communities* L 24/1.

<sup>18</sup> European Commission, *Why do we need an EU data protection reform?*, [http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/1\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/1_en.pdf), 14. дец. 2014.

Поставља се питање шта ће се постићи предложеним променама. Постићи ће се већа контрола личних података, олакшаће се приступ њима, побољшаће се квалитет информација о томе шта се дешава са подацима када се одлучи да се предају. Тиме се повећава сигурност да су лични подаци заштићени без обзира на то где су послати или где се чувају, чак изван ЕУ, као што је најчешће случај на интернету.

Истиче се неколико промена које ће бити постигнуте реформом:

1. „Право да се буде заборављен” помоћи ће људима да боље управљају ризицима заштите података *online*. Подаци ће бити избрисани кад неко не жели да његови подаци буду обрађивани и не постоји легитиман основ за њихово задржавање.
2. Кад год је потребан пристанак за обраду података, он ће морати да се да експлицитно, уместо да се претпоставља да је дат.
3. Биће постигнути лакши приступ сопственим подацима и преносивост података, односно лакши пренос личних података из једног провајдера на други (тзв. принцип „преносивости података”).
4. Компаније и организације ће морати да обавесте о озбиљним повредама података без непотребног одлагања, где је то изводљиво у року од 24 сата.
5. Један скуп правила о заштити података важиће у ЕУ.
6. Компаније ће морати да се суоче само са једним националним органом за заштиту личних података, у земљи чланице ЕУ у којој се налази њихово главно седиште.
7. Компаније ће имати право да пријаве све случајеве њиховим домаћим националним органима за заштиту личних података, чак и када су њихови лични подаци процесуирани ван њихове земље.
8. Правила ЕУ ће се примењивати и према компанијама која нису основане у ЕУ, ако нуде робе и услуге у ЕУ или надгледају *online* понашање грађана.
9. Доћи ће до повећања одговорности и поузданости оних

који процесуирају личне податке.

10. Биће уклоњена непотребна административна оптерећења, као што је пријављивање услова за компаније које процесуирају личне податке.
11. Национални органи за заштиту личних података ће ојачати, тако да могу боље да примењују ЕУ правила у својим државама.<sup>19</sup>
12. „Приватност као дизајн“ и „приватност која се подразумева“ постаће основни принципи у прописима о заштити података у ЕУ. То значи да мере за заштиту података треба да буду уграђене у производе и услуге у најранијој фази развоја и да је приватност пријатељски сетинг који се подразумева и треба да буде норма (на пример на друштвеним мрежама). Очекује се да ће правила ојачати права појединаца на практичан начин.
13. Биће извршено побољшање административних и судских средстава у случајевима када је повређено право на заштиту личних података.<sup>20</sup>

Уопште, са реформом у овој области Комисија настоји да поједностави правила о заштити података широм Европе. То ће учинити кроз повећану хармонизацију и примењивањем *one-stop shop* за извршавање. Предвиђа се да свака фирма буде одговорна само једном органу за заштиту личних података, тако да и предузећа и потрошачи имају једну тачку контакта. Очекује се да предлози драстично поједноставе међународни пренос података изван ЕУ, што треба да олакша глобалну трговину.<sup>21</sup>

Да би се обезбедио транспарентан начин припреме реформе за заштиту података у ЕУ, 2009. године су започете јавне консултације о заштити података и интензиван дијалог са заинтересованим странама. Комисија је 2010. године објавила Комуникацију за свеобухватан приступ заштити о личним подацима у Европској

---

<sup>19</sup> *Ibid.*

<sup>20</sup> European Commission, *How does the data protection reform strengthen citizens' rights?*, [http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/2\\_en.-pdf](http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/2_en.-pdf), 14. децембар 2014.

<sup>21</sup> European Commission, *How will the EU's data protection reform simplify the existing rules?*, [http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/6\\_en.-pdf](http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/6_en.-pdf), 14. децембар 2014.

унији, којом се постављају главне тачке реформе. Између септембра и децембра 2011. године, Комисија је учествовала у дијалогу са европским националним органима за заштиту података и са Европским повереником за заштиту података, с циљем да истражи начин конзистентније примене правила о заштити података у ЕУ у свим земљама чланицама Уније. Комисија је предложила да нови правни оквир обухвати: регулативу (замена за Директиву 95/46/ЕС), која ће утврдити општи оквир заштите података у ЕУ, и директиву (замена за Оквирну одлуку 2008/977/ЈНА16), која ће утврдити правила о заштити личних података процесуираних с циљем превенција, откривања, истраге или кривичног гоњења.<sup>22</sup>

Регулатива треба да представља најадекватнији правни инструмент за дефинисање оквира заштите личних података у ЕУ. Очекује се да директна примена регулативе у сагласности са чл. 288 ТФЕУ смањи правну фрагментацију и да обезбеди већу правну сигурност увођењем хармонизованог сета правила, побољшањем заштите основних права појединаца и доприносом функционисању унутрашњег тржишта. Упућивање на чл. 114 (1) ТФЕУ неопходно је једино за допуњавање Директиве 2002/58/ЕС до оног обима кад Директива обезбеђује заштиту легитимних интереса подносилаца који су правна лица.<sup>23</sup> Такође, предвиђа се оснивање Европског одбора за заштиту података, који би требало да замени Радну групу за заштиту појединаца у односу на обраду личних података, основану Директивом 95/46/ЕС. Одбор, који би био сачињен од руководиоца надзорног органа у свим земљама чланицама, и Европски повереник за заштиту података требало би да пружи допринос постојаној примени регулативе у целој Унији.

Правила о заштити података у ЕУ била су осмишљена тако да регулишу понашање тржишних учесника а не полиције. Као што је истакао Леже (*Léger*) у свом мишљењу, Директива за заштиту

---

<sup>22</sup> European Commission, Brussels, 25.1.2012, COM(2012) 9 final, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Safeguarding Privacy in a Connected World, A European Data Protection Framework for the 21st Century (Text with EEA relevance).

<sup>23</sup> European Commission, Brussels, 25.1.2012, COM(2012) 11 final, 2012/0011 (COD), Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (General Data Protection Regulation) (Text with EEA relevance), {SEC(2012) 72 final}, {SEC(2012) 73 final}.

података не примењује се посебно на обраду података за потребе јавне безбедности и спровођење закона.<sup>24</sup>

Последњих година, интензивирана је сарадња у вези кривичних дела испод правног кишобрана Европске уније. У теорији, терористички напади можда су изазвали најближу паневропску сарадњу у борби против тероризма. При томе, напади су изазвали сарадњу на широком плану спровођења закона.<sup>25</sup> Размена личних података с циљем спречавања и гоњења учинилаца кривичних дела је критична форма овакве сарадње.<sup>26</sup> Обрада података од стране полиције и судских власти углавном је уређена Оквирном одлуком 2008/977/ЈНА, која је донета пре ступања на снагу Лисабонског уговора. Комисија нема овлашћења да примењује њене одредбе, што доводи до неуједначене примене. Такође, обим Оквирне одлуке је ограничен на активности прекограничне обраде. То значи да предмет размене није покривен правилима ЕУ која уређују обраду и заштиту основног права на заштиту података. С циљем обезбеђења високог нивоа заштите личних података у области полицијске и судске сарадње у кривичним предметима и обезбеђења размене личних података између полицијских и судских органа у земљама чланицама, предлаже се директива<sup>27</sup> која ће садржати опште принципе заштите личних података приликом полицијске и судске сарадње у кривичним предметима, поштујући специфичну природу ових области.<sup>28</sup>

<sup>24</sup> Opinion of Advocate General Léger, *European Parliament v Council and v Commission*, Cases 317/04 and 318/04, 96 (2006), <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/-LexUriServ.do?uri=CELEX:62004C0317:EN:HTML>, (visited Apr 21, 2007), 12. децембар 2014.

<sup>25</sup> J. Monar, “The Problems of Balance in EU Justice and Home Affairs and the Impact of 11 September“, Malcolm Anderson, Joanna Apap (eds.), *Police and Justice Co-operation and the New European Borders*, Kluwer 2002, 165, 177–80; F. Bignami, *Privacy and Law Enforcement in the European Union: The Data Retention Directive*, [http://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2304&context=faculty\\_scholarship](http://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2304&context=faculty_scholarship), 12. децембар 2014.

<sup>26</sup> Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: Towards Enhancing Access to Information by Law Enforcement Agencies, COM(04) 429 final; F. Bignami.

<sup>27</sup> European Commission, Brussels, 25.1.2012, COM(2012) 10 final, 2012/0010 (COD), Proposal for a Directive of the European parliament and of the Council on the protection of individuals with regard to the processing of personal data by competent authorities for the purposes of prevention, investigation, detection or prosecution of criminal offences or the execution of criminal penalties, and the free movement of such data, {SEC(2012) 72 final}, {SEC(2012) 73 final}.

<sup>28</sup> European Commission, Brussels, 25.1.2012, COM(2012) 9 final, Communication from

Савет Европске уније усвојио је 24. фебруара 2011. године закључке, којима подржава намеру Комисије за реформу оквира заштите личних података и изражава сагласност у многим елементима са приступом који има Комисија. Европски економски и социјални савет такође подржава намеру Комисије да обезбеди доследнију примену правила о заштити личних података у ЕУ у свим њеним земљама чланицама и одговарајућу ревизију Директиве.<sup>29</sup> Почетком 2014. године, Европски парламент је донео резолуцију о предлогу регулативе о заштити појединаца у односу на обраду личних података и њиховом слободном кретању. Утврдио је да ће реформа заштите података омогућити да људи имају ефикаснију контролу над својим личним подацима и да компаније лакше послују на тржишту Европске уније.<sup>30</sup>

## 5. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Јасно је да на европском нивоу постоје правила која уређују заштиту личних података појединаца. Међутим, услед великог технолошког напретка, коришћења интернета и друштвених мрежа, као и потребе за уједначавањем заштите личних података појединаца у земљама Европске уније, без обзира на то где добијају робу или услуге, јавила се потреба за модификацијом постојећих правила у овој области.

Европска комисија је последњих година, заједно са Европским парламентом и Саветом, имала циљ да обезбеди споразум о оквиру заштите личних података у Европској унији. При томе, остварује се близак и транспарентан дијалог са свим заинтересованим странама у јавном и приватном сектору (представници полиције, судства, регулаторних тела за електронске комуникације, невладине организације, органи за зашти-

---

the Commission to the European parliament, The Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Safeguarding Privacy in a Connected World, A European Data Protection Framework for the 21st Century, (Text with EEA relevance).

<sup>29</sup> European Commission, Brussels, 25.1.2012, COM(2012) 11 final, 2012/0011 (COD), Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (General Data Protection Regulation) (Text with EEA relevance), {SEC(2012) 72 final}, {SEC(2012) 73 final}.

<sup>30</sup> European Parliament legislative resolution of 12 March 2014 on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (General Data Protection Regulation) (COM(2012)0011 –C7-0025/20122012/0011(COD)), <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=//EP//TEXT+TA+P7-TA-20140-212+0+DOC+XML+V0//EN>, 12. децембар 2014.

ту података, академска заједница, као и специјализоване агенције у ЕУ, као што су *Eurojust*, *Europol*, Агенција за основна права и Агенција за Европску мрежу и информатичко друштво).

Реформа у области заштите личних података на нивоу Европске уније требало би да доведе до једноставнијих, јаснијих и јачих правила, која ће омогућити заштиту права грађана *online*. Може се очекивати да ће на тај начин компаније у Европској унији имати предност у глобалној конкуренцији, јер ће бити у могућности да понуде својим корисницима гаранције за јаку заштиту личних података. С једне стране, јединствен сет правила за заштиту личних података у Европској унији треба да омогући високу заштиту стандарда за заштиту личних података. Такође, предвиђа се и уштеда од 2,3 милијарде евра годишње, услед одстрањивања правне фрагментације и смањења административних обавеза (нпр. услова пријављивања), које компаније могу да употребе за инвестиције.

Генерално, реформа заштите личних података у Европској унији има за циљ да створи модеран, јак, доследан и обиман оквир за заштиту података у Унији. Корист од реформе првенствено ће имати појединци, јачањем њихових права на заштиту података и снажењем поверења у дигиталну околину. Реформа треба да поједностави правни оквир за деловање компанија и јавног сектора. Коначно, реформа ће утицати на повећање поверења између органа за извршавање закона, како би се олакшала размена података између њих, те сарадња у борби против озбиљног криминала, при чему се обезбеђује висок ниво заштите појединаца. Нова директива ће примењивати опште принципе и правила о заштити података у оквиру полицијске и судске сарадње у кривичним предметима. Они ће се примењивати како у домаћим случајевима, тако и у односу на прекогранични пренос података. Тиме ће бити обезбеђена примена истог права у свим земљама ЕУ, па ће полицијским снагама бити једноставније да размењују информације, што ће учинити ефикаснијим сузбијање криминалитета.

## ЛИСТА РЕФЕРЕНЦИ

### Библиографске референце

1. Bignami, Francesca, *Privacy and Law Enforcement in the European Union: The Data Retention Directive*, [http://scholarship.law.du-ke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2304&context=faculty\\_scholarship](http://scholarship.law.du-ke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2304&context=faculty_scholarship);
2. Димитријевић, Предраг, *Право информационе технологије, Основи компјутерског права*, Ниш 2008;

3. Mc Cullagh, Karen, “A study of data protection: harmonisation or confusion?“, University of Manchester, Billela, British & Irish Law Education and Technology Association, 21<sup>st</sup> Billela Conference: *Globalization and Harmonization in Technology law*, April 2006, Malta;
4. Monar, Jörg, “The Problems of Balance in EU Justice and Home Affairs and the Impact of 11 September“, Malcolm Anderson, Joanna Apap (eds.), *Police and Justice Co-operation and the New European Borders*, Kluwer 2002.

#### Правни прописи и документи

1. Commission Decision 2001/497/EC of 15 June 2001 on standard contractual clauses for the transfer of personal data to third countries under Directive 95/46/EC, *Official Journal L 181* of 4 July 2001;
2. Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: Towards Enhancing Access to Information by Law Enforcement Agencies, COM(04) 429 final;
3. Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data, Strasbourg, 28. 1. 1981, <http://conventions.-coe.int/treaty/en/Treaties/Html/108.htm>;
4. Directive 2002/58/EC of European parliament and of the Council of 12 July 2002 concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector (Directive on privacy and electronic communications), 31.7.2002 EN *Official Journal of the European Communities L 201/37*;
5. Directive 2006/24/EC of the European parliament and of the Council of 15 March 2006 on the retention of data generated or processed in connection with the provision of publicly available electronic communications services or of public communications networks and amending Directive 2002/58/EC;
6. Directive 97/66/EC of the European Parliament and of the Council of 15 December 1997 concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the telecommunications sector, 30.1.98 EN *Official Journal of the European Communities L 24/1*;
7. European Commission, Brussels, 25.1.2012, COM(2012) 10 final, 2012/0010 (COD), Proposal for a Directive of the European parliament and of the Council on the protection of individuals with regard to the processing of personal data by competent authorities for the purposes of prevention, investigation, detection or prosecution of criminal offences or the execution of criminal penalties, and the free movement of such data, {SEC(2012) 72 final}, {SEC(2012) 73 final};
8. European Commission, Brussels, 25.1.2012, COM(2012) 11 final, 2012/0011 (COD), Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the protection of individuals with regard to the

- processing of personal data and on the free movement of such data (General Data Protection Regulation) (Text with EEA relevance), {SEC(2012) 72 final}, {SEC(2012) 73 final};
9. European Commission, Brussels, 25.1.2012, COM(2012) 11 final, 2012/0011 (COD), Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (General Data Protection Regulation) (Text with EEA relevance), {SEC(2012) 72 final}, {SEC(2012) 73 final};
  10. European Commission, Brussels, 25.1.2012, COM(2012) 9 final, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Safeguarding Privacy in a Connected World, A European Data Protection Framework for the 21st Century (Text with EEA relevance);
  11. European Commission, Brussels, 25.1.2012, COM(2012) 9 final, Communication from the Commission to the European parliament, The Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Safeguarding Privacy in a Connected World, A European Data Protection Framework for the 21st Century, (Text with EEA relevance);
  12. European Commission, *How does the data protection reform strengthen citizens' rights?*, [http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/-/review2012/factsheets/2\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/-/review2012/factsheets/2_en.pdf);
  13. European Commission, *How will the EU's data protection reform simplify the existing rules?*, [http://ec.europa.eu/justice/data-protection/-document/-/review2012/factsheets/6\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/justice/data-protection/-document/-/review2012/factsheets/6_en.pdf);
  14. European Commission, *Why do we need an EU data protection reform?*, [http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/1\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/1_en.pdf);
  15. European Parliament and Council Directive 95/46/EC of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, *Official Journal L* 281 of 23 November 1995;
  16. European Parliament legislative resolution of 12 March 2014 on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (General Data Protection Regulation) (COM(2012)0011 – C7-0025/2012 – 2012/0011(COD)), <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+-TA+P7-TA-2014-0212+0+DOC+XML+V0//EN>;
  17. Foundation for Information Policy Research, UK Information Commissioner Project: Privacy & Law Enforcement, Paper No. 4, The legal framework, 2004;
  18. Recommendation No. (91) 10 of the Committee of Ministers to member states on the communication to third parties of personal data held by public bodies, Committee of Ministers, 9 September 1991;

19. Regulation (EC) No 45/2001 of the European Parliament and of the Council of 18 December 2000 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data by the Community institutions and bodies and on the free movement of such data.

*Associate Professor Iskra Akimovska Maletić, LL.D.*

Faculty of Security, University „St. Kliment Ohridski“ Skopje

## **REFORM OF THE LEGISLATION ON THE PROTECTION OF PERSONAL DATA (SITUATION AND PERSPECTIVES IN EUROPE)**

### *Summary*

The protection of personal data is one of basic human rights enacted in many international acts dedicated to the protection of human rights. In that segment, beside the European Convention on Human Rights and Basic Freedoms, in the framework of the Council of Europe some other acts have been enacted such as the Convention No. 108 for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data; its amendment regarding the additional protocol of the Convention on the supervisory body and transfer of the personal data to the third countries; recommendations, directives, etc.

Strict rules on collection, using and transfer of personal data have been enacted in the European Union. The aim of their enactment is to secure high standards of their protection. In this regard, the most important is the Directive 95/EC of the European Parliament and the Council, on the protection of individual during the procession of the personal data.

The reform in the area of the protection of personal data has been started in 2012 in the European Union, as a result of the process of globalization and use of new technologies. The main purpose of the reform is strengthening of the individual human rights. The author analyzes actual European legal norms on the protection of personal data, aiming at the answer to the question whether the measures can contribute to the better protection of individual personal data.

**Key words:** *Personal data; Privacy; Reform; European Union; European legislative.*